

Altan

ELÂZİZ HALKEVİ

Yıl. 2

YÖNETİM KURULU ÇIKARIR

Sayı 15

22 Nisan 936

İçindekiler

Tunçeli

Hava kuyuları ve Elazizde Buzluk mağarası

Elâzizin Taliine yeni bir güneş doğdu

Lise İstiyoruz ,

Kendime

İçme köyü

Örnek

Devrim

C , Ataç

M. Gürgöze

C. Ataç

M. Rağıp koza

M, Rağıp koza

İsmail Güner

, , ,

N , Görgöze

Turan Basımevi — Elâziz

Altan

E L Â Z İ Z H A L K E V İ

Yıl. 2

YÖNETİM KURULU ÇIKARIR

Sayı 15

Tunçeli

Elâzizden alınan, Çemişkezek, Ovacık, Hozat, Pertek, Mazgirt, Nazmiye kazaları ile Erzincandan alınan Pülümer kazasından teşkkül eden yeni Vilâyetimize TUNÇELİ adı verilmiştir.

Bu ile Tunçeli adı verilmesi sebebini Sayın Generalımız ve çok değerli ve derin bilgili Kumandan ve Genel İspakterimiz H. Alpdoğan bir hasbihallerinde şöyle izah buyurmuşlardı .

Bizim büyük dedelerimiz henüz Orta Asya'da yaşadıkları zamanlarda Tunç yapmasını öğrenmişlerdi . Bu günkü medeniyetin bayraktarlığını yapan Avrupa kıt'ası daha taş devrini yaşamakta iken Orta Asyada Türkler Tunç devrine çoktan girmişler ve tunç medeniyetini de çok ileri götürmüşlerdi . Madenleri işlemesini çok hünerli bir şekilde becermişler Bakırla kalayı yekdiğerine karıştırarak daha kuvvetli ve daha dayanıklı şeyler vücade getirmişler ve hatta ince san'at denilen işlemeler ve zarif aletler yapmışlardı . Lâkin artık bütün dünyaca

öğrenilmiş olan o büyük kuraklık Asya kıtasının ortasındaki büyük denizleri bile kurutunca medenî hayat çölde kalamamış ve büyük göç başlamıştır . Bu göçler öyle zannedildiği gibi küçük küçük aşiretler ve kabileler halinde olmamış hemen hemen denile bilir ki millet halinde bir güç olmuştur . Bu kalabalık insanlar bittabi yarılarında çok sayıda da hayvan taşıyorlardı . Hayvanların ot ve su bulabilmesi için de bol otlak ve sulak yollar tutulmuştu .

Bol ot ve bol su veren yerler ise daima dağ sırtları ve yayla belleridir . İşte büyük göç ve akın günlerinde Asya dağlarını yol tutan Türklerbuyolları takip ederekbu gün Dersim dağları dediğimiz ve fakat Asya dağlarının devamı olan Toros dağlarına ulaşıyorlar .

Şimdi Dersim denilen bölgede kendilerine enuygun tabiat şartlarını buldıkları için burada yerleşip kalıyorlar . Maden işletmesini çok iyi bilen bu

adamlar , Dersim'de Bakır ve Kalay madenlerinin de yan yana ve pek zengin bir halde bulunduğunu görüyorlar , burada da yerleşiyorlar. Daha aşağılara inenler ve Avrupaya geçenler , Cenupta Süriye ve irak'a gidenler de oluyor. Lâkin şimdiki Dersim'de ve bu dağlarda yerleşenler orada hemen kendi medeniyetlerini kuruyor ve Bakır ile Kalayı işleyip yine Tunç yapmaya başlıyorlar. Burarlarda o günlerden kalma maden ocakları hâlâ görülmektedir. İşte şimdiye kadar zanlar ve tahminler üzerine yurdumalarla Dersim adı ile anılan bu güzel yerlere en uygun ve tarihin özünden süzülüp çıkarılan bu ad , yani TUNÇELİ adı verilmiştir.

Bu bölgenin Bakır ve Kalayı, taşı ve toprağı kadar sakinleri de Türk'tür. Hem de soyları karışmamış dip diri ve tam manasile öz türklerdir.

Ancak Arap ve İran topraklarına yakın bir yerde yerleşmiş olan bu türkler , kondukları bu yurttaki kendi meziyetleri ve kendi bilgileri ile yaşamaya muktedir oldukları için yıllarca yurtlarının kapılarını yadlara kapamışlar , ve kimse ile temas etmemişlerdir. Yerleşiklikleri bölgenin kolay kolay girilip geçilemez dağlarla çevrilmiş olması onların bu halde yaşamalarına çok yardım etmiş ve asırlarca kendi içlerinde ve kendi endilerine yaşamışlardır.

Lâkin Arapın İran'a , iranının araplarına ve daha ötelere ilgar edip , geçmeleri buralarda oturan Türklerle de el zatlmasını mümkün kılmış ve yurtlarının kapılarını bunca yıllar harice açmamış olan bu azlık türkleri , mede-

niyet itibarile pek ilerileyememiş ve oldukları gibi, kalmışlardır .

Bu azlığın bilgide ve medeniyette oldukları halde kalmaları etrafta yaşayan ilerleyen kuvvetli harsın te'sirine tutulmalarına mani olamamış, evvelâ dilleri buzulmuş ve sonra yavaş yavaş karışarak öz Türkçe kayb olmuş yerine, çoğu türkçe , kısmen Farsca ve kısmen de diğer milletlerin dilinden toplanma başka bir dil vücade gelmiş lâkin bu türklerle, Arapların olsun Farıların olsun kültür yolundan tamamiye nüfuz edememeleri çok dikkate değer bir haldir.

İşte bu gün Dersim dediğimiz bölgenin sakinleri bu halde bulunan türklerdir. Onlar kendileri de öz Türk soyundan olduklarını çok iyi bilirler. Ve türk olduklarını hiç bir zaman unutmamışlardır. Köylerinin , dağlarının , belli başlı sahaların adları tamamiye türkçedir.

Aşiretlerin taşıdığı adlar en temiz bir türkçe ile söylenilmiş çok ahenkli birer lakaptır. Bunlar asla kürd değildirler ve bu bölgede kürt yoktur. Yalnız bazı kimselerde ötedenberi yanlış ve fena bir telâkkî yer etmiştir. Belki de bu bölgeleri bizden ayırıp kendi haris ve doymaz emellerine amac edinen yabancılar , yurttaşları bir birine sevdirmemek ve bir birinden uzaklaştırmak için ortaya bir kürtlük atmışlar ve istifade ederek bu bölgeyi de böylece daima elde tutmak istediklerinden ki Dersimlilere de kürt deyüp ve bunda da ısrar etmişlerdir. Halbu ki bu düşünce ve bu zan çok yanlıştır.

Dersimli asla kürd değildir tertemiz bir kan taşıyan , tertemiz Türk oğlu

türktürler. Fakat eski idarelerin onları acıklı bir şekilde ihmal edişi bu adamları da haklı olarak eski idarelere karşı müteneffir kılmış, onlar , biz türküz biz türklükten ayrılamayız dedikçe, o idareler , aldırış etmemiş ve kazanıcı değil daima kaybedici kötü bir idare siyaseti tatbik etmişler ve bu adamları da devletten ve idareden sovmuşlardır.

Cumhuriyet hükûmetinin iş başına geldiği gündenberi Dersimliler , hiç bir gailenin arkasına takılmamış ve daima Devlete sokulacak ve yaşayacak bir yol aramıştı . Ufak tefek ve alelâde vak'alar , bir tarafa bırakılırsa dersim işi bir mes'ele teşkil etmiş değildir.

Bilhassa General Alpdoğan gibi çok değerli ve geniş görüşlü, sağlam tutuşlu tuttuğu işte inanı ve azmı , bütün olan bir idare adamı işe başladığı gün Dersim mes'ele si kendi kendine çözülmüş ve ele gelmiştir. Bir çok kimselerin hatta adları anıldıkça muhitlerine korku veren şahısların dahi kendilerine bir tekliif vaki olmadan haberler göndererek dev-

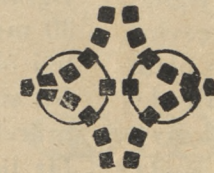
lete dahalet etmeleri Dersim mes'ele sinin kalmamış olduğunu göstermeğe kâfidir. Esasen aç , perişan , topraksız, hayvansız , cahil bir halk kütlesinin yapacağı ne olabilirdi ki ?...

Şimdi bütün bu bölge helkî elindeki silâhını hükûmete vererek kazmaya küreğe , sapana , baltaya sarılacak hem yurdunu imar edüp güzelleştirecek ve hem de kendisi refaha erecek , Dersimlilerin de malları, evleri, tarlaları, bağları, bağçaları ormanları , sürüleri olacak , yaşamının ve rahat ömür sürmenin ne demek olduğunu görecektir bundan sonra onlar , hiç bir enterikanın ve hiç bir fenalığın aleti olmayacaktır.

ATATÜRK Türkiyesinde anorml bir yurd bucağı kalmayacak refahın erişmediği bir tek köşe bulunmayacaktır.

Buna her Türk gibi Tunçeli bölgesi de inanıyor ve yakında kavuşacaktır. Ve kavuşmak yoluna girmiştir.

C.A.

5037409
1936/15

Havaî Kuyular ve Elâziz'de Buzluk Mağarası

Yağmuru az olan bazı sıcak memleketlerdeki nebatların ve üzüm bağlarının, bir yaz boyunca yaşayıp meyvelerini erdire bilmeleri için, kendilerine gerekli olan su miktarının üçte biri kadar yağmur yağmadığı halde buralarda yetişen nebatların gelişip meyvelerini olgunlaştırdıklarını hayretle gören bir çok alimler ve ziraatçılar, yağmurun açık bıraktığı boşluğun geceleri düşen çiğ ile ve alt tabakalarda bulunan rütubetin, lamba fitillerinin petrolü emmesine benzer bir mihanikiyetle, toprağın üstüne çıkmasıyla kapandığını ileri sürüyorlardı.

Son zamanlarda, Avrupanın fizik ve ziraat istasyonlarında yapılan incelemelerden anlaşıldı ki sıcak mevsimlerde havanın rütubeti, süngerimsi yapıda bulunan kaya ve yapraklar ile yaprak örgüsüne benzer nebat nesicileri tarafından emilmekte ve bu katı maddeler tarafından emilen havadaki su buharı bu cisimler içinde su haline gelmektedir.

Bu işte hayret edilecek bir nokta vardır ki o da : uygun şartlar altında bulunan taş yığınlarının havanın rütubetini kaparak suya çevirdiğini, bizlerden iki bin yıl evvel yaşamış olan insanların bilip bu bilgilerinden bir çok yerlerde istifade etmiş olmalarıdır. Kırımın Teodoziya şehrinde yapılan Fennî araştırmalarda orada bulunan bir manastırın hava alır bir köşesinde beyaz taştan yapılmış sandık şeklindeki bir mezarın kendiliğinden su hasil ettiği ora halkının masallarından ve dinî kitaplarındaki yazılardan anlaşılmıştır. Bu sandık şeklindeki taştan mezarın menşur biçiminde bir kapağı ve üzerinde büyük bir salıp şekli ile dördüncü asırda yapıldığını gösterir yazısı varırmış. Bu mezarın kapağı etrafında havanın girip çıkmasına yarar aralıkları ve sol tarafında da sandığa

sokulacak olan bir sifonun girmesine yarar bir deliği bulunuyormuş. İki taş üstüne konmuş ve altı boş bırakılmış olan bu sandığın içerisi kendiliğinden su ile dolarmış. Sandığın bu hali bütün ahaliye dehşet verdiğinden uzak ve yakında bulunan bir çok kimseler gelip sandığı ziyaret ederlerken, bu manastırın papası ziyaretçilere sandığın mucizeli suyundan dağıtır, onlar bu suyu küçük şişeler içinde saklıyarak bir çok hastalıklara karşı derman olarak kullanırlarmış.

Bir yılda 300 kilo kadar su veren bu sandık öyle uygun bir yere konmuş ve kapağındaki delikler o kadar münasip yerlerinde açılmış ki rütubetli hava daima kapaklarındaki aralıklardan giriyor, sandık içinin sıcaklığı dışarının sıcaklığından bir kaç derece daha düşük kaldığından, içinde sakladığı rütubetin bir kısmını su halinde sandığa terkedip dışarı çıkıyor. Sandıkta kendiliğinden hasil olan bu suyun tekâşüf şartlarını öğrenen Teodoziyalılar suya çok ihtiyacı olan şehirlerinin hava alır yerlerine taş yığınlarından tepçikler yapmışlar ki her birinin 30 metre boyu, 25 metre eni on metre yüksekliği olduğu bu günkü durumlarla ölçüle biliyor. Bu suretle meydana gelen taş yığınlarından mürekkep tepçiklerin zeminleri suyu sızdıramaz bir hale getirilmiş ve pişmiş topraktan yapılmış borularla yekdiğerine birleştirilmiştir.

Havaya doğru yükselen ve her biri birer su kuyusu rolunu oynayan bu kuleciklerin havadan kaptdıkları su şehrin 114 çeşmesini beslemiş olduğu bu günkü fennî yoklamalarla anlaşılmaktadır. Teodoziya şehrindeki bu tepçiklerin bir kısmı Rus inkilâbı esnasında harap olmuş, harap olmadan kurtulanların ise hava alacak yolları, toprak ve yosunlar ile, tıkanmış olduğundan çalışmaz bir hale gelmişlerdir.

Bir çok yerlerinde çatlak ve yarıkları bulunan ve bu aralıklarından uygun bir şekilde hava alabilen dağlarda ve kayalıklardaki akar suların yatakları 2000 yıl evvel yaşayan insanların farkına vardıkları tabii bir hadise yardımıyla teşekkül ettikleri isbat edilmekte ve Fransanın bir çok kolonilerinde bu tarzda teşekkül etmiş bir çok su kaynakları bulunmaktadır.

Son yıllarda Avrupalıların ziraat istasyonlarında havanın rütubetini kapıcı havaya doğru yükselmiş mahrut ve ihram biçimlerinde kulecikler vardır ki işte bunlara çok yerinde olarak (Havaî kuyular) adı verilmiş olup yazın sıcak günlerinde muntazaman soğuk su hasil etmektedir.

İlimizin Harput nahiyesinin beş kilo metre kadar güneyine düşen bir dağ üstünde, kalker kayalıklar arasında teşekkül etmiş (BUZLUK) adı verilen mağarada bütün yaz boyunca buz bulunur ve etrafındaki bahçelerde oturan kimseler bu mağaradan buz çıkarak Kudret buzu namıyla şehirde satarlar ki bu buzun donuşunda havaî kuyular esas büyük bir rol oynar.

Bu mağaranın bir yılda iki hayat devresi vardır. Marttan Temmuz ayı sonuna kadar çalışır yani bu aylar içinde buz yapar ve tekrar eriterek sarfeder. Diğer aylarda ise dinlenir. Kışı çok karlı ve ilk baharı bereketli yağmurlu geçen yılların yazında mağarada çokça buz bulunur. Kışı yağışsız yıllar da ise mağaranın buzu azdır. Bu mağaranın dışarı hava ile bir çok çatlak ve yarıklar dolayısıyla münasebeti vardır.

Kışın kar yağınca mağaranın bu refes alma yolları tıkanır ve mağaranın içi dışarının sühnet derecesinden 10—15 dereceye yakın yüksek buluuur. Kış mevsiminde yolu buraya uğrayan avcılar dışarının sıfır dereceye yakın ve belki daha aşağı soğukluğundan ayrılarak mağaraya girdiklerinde, aldanarak, orrsını haman içi gibi sıcak bulurlar. Bu mağara etrafındaki kimselere yazın sıcak, kışın soğuk soba işini görür.

Bahar yaklaşıpta karlar erimeye başlayınca mağaranın tavanını teşkil eden kayalar üstünden mağaraya doğru enen soğuk sular, kışın çitılarının saçaklarından sarkan buzlar gibi, üstten eriyip aşağıda donarak direkleşen buz sütunları meydana getirir ve içerinin sühnet derecesini düşürürler. Bu mevsimde mağaranın karla tıkanmış olan hava yolları açılınca, tatlı bir surette esmeye başlayan hava, beraberinde taşıdığı rütubetin bir kısmını su halinde mağaraya terkeder ve aynı zamanda mağaraya sarkmakta olan buzların sathında hafif bir buharlanma hasil etmekle mağaranın düşmekte olan sühnet derecesini bir kat daha aşağı endirir.

İşte böylece : cümudiyelerin buz hasil etmesi, havaî kuyuların rütubeti suya çevirmesi ve suyunu sızan destilerin, hava ceryanında kaldıkları vakit, sularının çabuk sğumalarına sebep olan buharlanma gibi, fennî esasların bu mağarada birlikte rol oynamalarıyla burada buz donar ve son bahara kadar erimeden kalır.

M. GÜRGÖZE

Elâzizin taliine yeni bir Güneş doğdu

Elâzizin çok parlak bir tali ve çok açık kısmeti vardır. Elâzizi görmemiş olanlar uzaklarda, Elâzizin şöbretini eşitmekle doyamaz, söylemekle bitiremezler. Bunlara pek te yalan yaktır. Bir az mubalâgası olduğunu gelüp görenler

söyliyorlarsa da bunu Elâzize çok görmiyorlar. Elâziz bu şöhreti nasıl yaymış, ve nasıl kazanmış? Diye hayret edilmemelidir. Elâziz vaktile hakikaten cennet gibi bir yer imiş, caddeleri düzgün, sukakları muntazam ve geniş, Kasaba

ferah verici bir kuruluşla büyümüş kocaman bir vilâyet merkezi olmuş. Bir zamanlar şöhrin kıyısından başlayıp kilo metrelerce devam eden bağlar, bahçalarla çevrili, şarıl şarıl akan serin ve bol sularile, sevimli ve verimli bir çiftliğe benziyor muş. Halkı, uyak ve cana yakın civanmerd

— [LİSE İSTİYORUZ] —

*Biz Elâziz bağrından, doğan Tüak gençkriyiz .
Türklüğü yükseltecek ülkülü Türk eriyiz .
Evet isteklerimiz yerine gelmelidir ;
Bizim gür seslerimiz gökleri delmelidir !
Başka iller okuru bakınız bizden azdır :
Bağrımızda parlayan bu ışıklı yalazdır .
Alt: yüz Türk genciğiz , lise isteriz lise !
Sevinir çalışırız , eğer verilir ise ! ..*

ELÂZİZİ : M. RAKİP KOZA

ve baba yiğit ve zengin adamlar imiş ; Bu gün halkının bu manevi hassalarile caddeler ve sukaklarının intizamından başka diğer hususiyetlerinden pek çok şey'i kaybetmiştir. Ne o bağlar, bahçalar, ve ne de o obla sular kalmıştır. Elâzizin çevresindeki bir zamanlar orman gibi keşif mey-

velikler ortadan kalkmış, bu yerler şimdi, çırıl çıplak kum tepeleri gibi duruyor. O va, susuzluktan çatlak ve çorak bir halde me'yus ve muztarib ...

Halk gittikçe fakirleşmeğe doğru gidiyor. Ağaçlıklar kökünden imha edilüp bağların kütüklerine varıncaya kadar sökülüp tahrib edildikten sonra sular da akamaz ve toprak eski mahsulardan hiç birini veremez olmuştur.

Elâziz halkının bir koluda Amerikaya uzanmış idi, Fakat dünya buhranı Amerika'yı alt üst edince oradan gelmekte olan paralar da kesilmiş ve nihayet halkın elinde ve avucundaki de ortaya dökülmüştür. Halk her ne kadar çalışkan ve azımlı ise de çeşitli yoksulluklar ve buhranlar üst üste yığılınca Elâziz'in büyük harpte uğradığı tahribatı telâfi etmek imkânı kalmamıştır. Halk ta bu geniş boşluğu doldurmayacağını anlayarak toprağı daha çok ihmala terk etmiştir. Fakat artık bu gün Elâzizin hayatında yeni bir dönüm olmuştur. Elâzizin bahtına yeni bir güneş doğmuştur.

Dördüncü Umumî Müfettişlik merkezi Elâziz'de kurulmuş ve şimdilik Tunceli Vilâyet merkezi de Elâziz'de bulunuyor. Elâziz'in alış veriş işleri bir kaç misli artmış esnaf ve tüccarın da yüzü gülmüştür. Bu işler bu kadarla da kalmayacaktır. Bu yıl Haziranından itibaren Milyonlardan başlayan paralarla imar işlerine başlanılacak ve bu para her sene artan bir nisbetle Dördüncü Umumî müfettişlik bölgesine akıtılacaktır.

Murat, ve Fıratın asırlardan beri sürükleyüp götürdüğü servet kudretlerini bu bölgeye dökmeye başlayacaktır. Nice yüz yıllarla eski idarelerin mütemadiy-

yen alarak hiç bir şeyi vermediği bu yurda Cumhuriyet daha geçen yıl büyük bir hayalî hakikat olarak Elâziz'e ve daha ötelere kadar getirip verdi. Şmendöfer ;.

Bu yıl da yurdun imarı için Milyonlardan başlayan bir para ile işe başlıyor. Yarın Elâziz — Van Demiryolu, Şosalar, Elektrik tesisatı, sulama işleri tahakkuk edecek. Devlet bu işi yaparken halkımıza düşen önemli ödevler vardır. En başta saptanması gereken de şudur.

Elâziz bu gün mazhar olmuş bulunduğu bu nimetlerin kadir ve kıymetini çok iyi taktir etmeli kavuştuğu bu ikbalin metnini ta can evinde duymalı ve istikbalde erişeceği refahın yolunda bulunduğunu unutmamalıdır. Bu teşkilât, bu teveccüh Elâziz'in hyyatında ve tarihinde bir defa görülebilir. Bunun içindir ki azamî istifadeler te'mine çalışmalıdır.

Fakat bu gayretler, hemen şimdiden baş gösterdiği gibi ihtikâr denilecek kadar eşya fiatlarına zammetmek, ev kiralalarını artırmak, ve fırsatı ganimet bilerek beş on lira gibi hasis ve küçük menfaatlar peşine düşmek olmamalı, bilâkis bu alanda daha cömert ve daha insafli davranılmalıyık umumî menfaatları memleketin maddî ve manevî kıymetlerini artıracak şekilde davranılmalıdır.

Dağınık ve her biri bir tarafa çekmekte olan düşünceli ve ileri gelen başlar birleşmeli bir araya gelmeli, hissiyata ve şahsî oyunlara hasredilen vakıtlar boş yere ziyaa oğratılmayarak, memleketin istediği en hayırlı dilekler ve teşebbüsler üzerinde toplanmalı, sermayeler birleşmeli, itimatlar artmalı el, dil ve yürek birliği ile yürümeli,

böylece konuşmalı , böylece istemeli ve böylece yapmalıdır. Bir misal olarak : İktisat Bankası sermayesini hemen ödemeli ve yakında başlayacak olan büyük işlerden bir kısmını üzerine alabilecek bir duruma gelmeli, Aksi takdirde bu işleri çevirecek başka müesseselerin gelmesi Elâziz'e ve Elâziz'de ki sermayeye zararlı olabilir.

Bundan başka , her kes kendi gücünün yettiği kadar bağını, bağçasını, evini, arsasını düzeltmeli dün kendi elile söküp kestiği ağaçların yerine bu gün fidanlar dikmelidir. Bir taraftan Devlet büyük imar işlerini yaparken diğer taraftan da halk, kendine ait mülk üzerinde küçük imar hareketlerine koyulmalıdır.

Elâziz'e dört senedenberi büyük bir tali gibi nasib olmuş bulunan İlbay Tefik Gür'ün imar işlerinde yaptığı

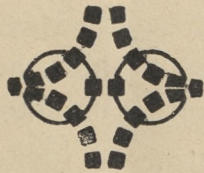
hizmet teaddüd eden kıymetler halinde ortadadır. Bu yapıcı ve çok ta kolaylıkla başarılı idarecinin bulunuşu , ve bilhassa Sayın General H. Alpdoğan gibi değerli ve yurtçu azımlı ve her adımında memleketin büyük bir ihtiyacını görüp ele alan ve mullaka yaptıran ve yaptıracak olan bir varlığın da başa gelişi her halde ele geçecek fırsatlar ve nimetlerden değildir.

Elâziz'li yurttaşlar nail oldukları bu muzaharatı parlak bir tali gibi kucaklamalı ve mes'ut bir çalışma ile refaha doğru yürümeli , Cumhuriyete ve Cumhuriyet hükûmetine her an şükretmelidir.

Elâziz'in taliine çok parlak bir güneş doğmuştur. Elâziz yurdun en bahtiyar bucaklarından biri olmuştur. Ne mutlu Elâziz'e ve Elâziz'lilere !...

Onlara düşen ise bir şeydir. Çalışmak , çalışmak , çalışmak !...

C.A.

Hevesli genç yazıları

KENDİME

Belki gönül şairi , belki hak şairiyim ;
Belki bahtı islenmiş , bağı yanık biriyim ;
Mezara soksalarda gine ben dipdiriyim ;
Bağrım hakla doludur , gönlüm gönülle dolu .

Bilmem bazen gülerim , bazen durup ağlarım !
Kendi kendime bakıp esin olup çağlarım !
Tabiğata bakarak yüreğimi dağlarım !
Bağrım ateşle dolu yüreğim gülle dolu .

Bağrımı ateşleyip yalazlı yanıyorum ;
Bana bakıp gülmeni gönüllü sanıyorum ;
Baharı çimenleri gülleri anıyorum ;
Türküler çağırırım içim bülbülle dolu .

M. Ragıp Koza

İçme Köyü

(İçme Gürsu parkı)

31 İkteşrin saat Onbire doğru idi, yeni memuriyetimize yetişmek üzere İçmeye doğru yol alıyorduk. Elâziz'den uzak olsa bile bir ayrılık vardı. Bu ayrılık vukuunda teessüre benzer bir şeyler uyandırmıştır.

Beyyurdu sırtlarının yolu kocağına alıp Elâziz'i kaybettireceği noktada bu şehre olan bağlılığım bir daha hakmanı emretti, baktım, baktım... İçimi derince çektikten sonra ağağıya doğru yola koyuldum.

Ayrılığın acısı, yeniye kavuşmanın verdiği bir neş'e arasında yalnız kendimi dinliyordum. Bilmiyordum ne kadar vakit geçti. Güneş ufka dikilmiş sanki bir iki yolcuyla seyreliyordu. Biraz sonra bizden usandı, yeni şeyler görmek üzere dağın arkasına çekildi gitti. İlerliyoruz, gece bizi daha sıkı kucaklıyor. Karanlıkta Alışan, Habusuyu geçtik, aşağı İçmenin yakınına geldik. Evlerde sönük sönük ışıklar yanyordu.

Ağaçlık bir yere girdik önümüzde ince bir yol rahberlik ediyordu. Atların ayaklarının suya batıp çıktığını duyorduk. Karakolun önüne gelmişiz Jandarmalar kim olduğumuzu sordular. Bizi anlayınca hemen Kamunbaya haber verdiler. Evvelce konuk severliğini işittiğimiz bu zat bizi, ümit edilmeyecek bir iltifatla konukladılar.

Konuşuyor sorulan suallere cevap veriyordum. Fakat İçmeyi iyi görmek için sabahı sabırsızlıkla bekliyordum.

İçme : Ağırbaşlı sivri zirvelerle bulutları yaran Mastarın şen kollarından birinin eteğine kurulmuş küçük bir kamun, bir çok yerleri harap, yollar bozuk düzen, bununla beraber yaratığın verdiği büyük bir güzellik içinde uyuyor.

Günler geçti, haftalar sıralandı, aylar birbirini tutmak için koştu... Bu arada düştük,

kalktık, bazan da vuvurıldık... Mart geldi. Kamunbay Z. Önalın görüş ve sezisleri, yerinde ikazları, duygulu, köylünün yaratıcı zekâsı arslan bileği bu sevimli köyün Bayındırlık işlerine koyuldu. Okuldan Kamunbaylığa çarşıya inen bir çığır vardı. Halk gidip gelirken güçlük çekiyordu. Bu gün o çığırın yerinde iki Otomobilin gideceği parke yol vardır.

Büyük pınar : Okulun hemen altındadır. Suyu iki değirmeni döndürecek kadar çoktur. Küçük bir düzlüktedir. Onü onbeş adım sonra dikleşir az bir masrafla Elektrik Fabrikasını idare eder. Bazı fabrikaların tesisine müsaittir. Halkın ve Kamunbayın buracıkta bir Fabrika kurmak emelleri vardır.

Büyük pınarın açtığı dere boyunca yeşil bahçelikler, bağcıklar, var, İçme denince görenler için yeşili hatırlamamak imkân haricinde. Ben artık buraya içme değil (Yeşil yuva) diyorum.

Büyük pınarın başına gelip te gürül gürül akan, can veren sudan içmek, ona derin sevinçle, istekle atılmak, acele olmıyan bir haldır. Bakınız pınar ne diyor (Türkün sesi kadar, Soyu kadar temeiz ve berrakım; Lenden doya doya iç) ne yazık bu sudan doya doya içmiyenlere.

Gür su parkı : Ön kısım pınarın önünde bir birine amut iki yeşil mustatil, güzellikte birbirile yarışa çıkıyorlar. Daha önde ince, sık, körpe kavak fidanları narin endamlarile suyu, parkı selâmlıyor, bizden de sana yeşil güzellik diye cıvıldaşıyorlar. Su şarkı söylüyor, ötüyor, kavak fidanları, yeşil çimenler, yavru çiçekler, papatyalar, güller dinliyor. Bunlar şakıyor. Pınar onlara sevinç verici nağmelerle iştriâk ediyor.

Yine hemen pınarın üstündeki, evvelce taş, toprak yığını, çukurluklar yeri olan yüksek kısmı tasviye edildi. Şimdi buracıkta çimenler köylüye (artık hayat bulduk bizden de size taze hayatlar) diye fısıldaşıyorlar. 'Güzel leylaklar salına salına buradaki canlı uygunluğu seyreliyorlar. Dalgın söğütler, kumral asmalara kollarını açıyorlar. Yavru asmalar yeşil filizlerle onları kucaklamağa uğraşıyorlar. Ortada Atanın büstünün konacağı beyaz sütunu yeşil alan içinde bembeyaz yükseliyor. Yeşil yuvayı uzak ufukları seyreliyor. Ve ne mutlu bana ki ben Ata için yapıldım diyor.

Yollar : Aşağı İçmenin altından yukarı İçmeye çıkan yıkık ve çamurlu yol yapıldı. İçmeden Zerterice giden yol Otomobiller için hazırlandı.

Bütün bu işler anlayışlı (İçme yeşil yuva) halkının içten gelen isteklerle hiç para sarfedilmeden meydana geldi. Şimdi Yeşil yuvamızı göğsümüzü gere gere görmenizi istiyoruz.

İçme (Yeşil yuva)
İsmail Güner

(Örnek)

1 — Dört , Beş ve altı sınıflı İlk öğretmen okulları mezunları arasından Orta okullarda A—Türkçe , B—Tarih ve Coğrafya, C—Riyaziye , D—Fenbilgisi ve Biyoloji öğretmenliği yapmak isteyenler için Kültür Bakanlığı tarafından Haziran ayı içinde bir sınav açılacaktır.

2 — Sınava en az üç yıl meslekte muvaffak oldukları saptanmış olanlar alınacaktır. Vilâyetiniz dahilindeki bu gibi öğretmenlerin listesi Bakanlıkça orunuza gönderilecektir.

3 — Sınav yazılı ve sözlü olarak yapılacaktır. Yazılı sınav Vilâyet merkezlerinde yapılacaktır.

4 — Her grup için yapılacak sınavın tarihi aşağıya yazılmıştır.

A — Türkçe grubu öğretmenliği sınavı	
15 Haziran Pazartesi	1 9 3 6
B — Tarih ve Coğrafya	" "
16 Haziran Salı	
A — Riyaziye grubu	" "
17 Haziran çarşamba	
D — Fenbilgisi ve Biyoloji	" "
18 Haziran Perşembe	

5 — Yazılı sınavda muvaffak olanlar sözlü sınava alınacaklardır. Sözlü sınavlara Ağustosun on ydinci pazartesi günü Ankara'da Gazi terbiye Enstitüsünde aşılanacaktır.

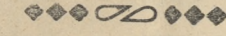
6 — Yazılı ve sözlü sınavlara giren öğretmenlerden sınavlarda azamî başarı gösterenlere Orta öğretim öğretmenliği ehliyetnamesi verilecek ve bu gibilerden Bakanlığın uygun göreceği Ortaokullarda öğretmenlik edeceklerine dair taahhütname alınacaktır.

7 — Yazılı sınavlara girip de sözlüye alınacak derecede muvaffakiyet göstermeyenlerden veya sözlüye de girerek Orta öğretim ehliyetnamesi alacak derecede muvaffak olmayanlardan isteyenler yaşları otuzu geçmemiş olmak şartile Gazi terbiye Enstitüsüne leyli meccanî alınarak kendilerine üç sönestr içinde ders gösterilecek ve bu gibilerden üç sönest sonunda muvaffakiyeti sabit olanlara Orta muallim okulu şahadetnamesi verilecektir.

[Öğretmenlere bildirilir]

Devrim

(Baş tarafı geçen sayıda)

Yüzlerce yıl bizi sarsan ve boyuna gerileten belli başlı iki kuvvet vardı. Bunlar; içimizde yaşıyor, bizimle besleniyor, bize dost gibi görünüyor.. Fakat en korkunç düşmanlardan daha kahbece bünyemizi kemiriyordu. Biz onlara aldanmış, hem dört elle sarılmış ve böylece bilmeyerek pençelerinde ezilmiştik.

İşte devrim dediğimiz ilerleme, Ulu önderimizin saçtığı parıltı ışıklar önünde.. O gizli düşmanları tanıdığımız günden başlar.

Bu gün o kuvvetleri yalnız tanımakla kalmamış, eski söylenişle saltanat denilen birincisini kökünden söküp atmış.. Softalık dediğimiz ikincisinin de dilini koparmış ve kolunu kanadını kırmış bulunuyoruz.

Devrimin güçlü vuruşlarıyla bu iki belâ az zamanda yıkıldı, fakat onların yıkılması ile iş bitmiş sayılamaz.

Onlar; birer süslü yılan gibi gövde-mize sarılmış ve uzun yıllar bizi zehirlemişlerdir. Bünyemizin sağlama çıkması için.. sadece yılanların gebertilmesi yetmez, dökmüş oldukları zehirleri de temizlemek gerekir. İşte devrimin yaptığı ve yapacağı iş buna benzer.

Yurdumuzun her yanında yüz üstü bırakılan eksiklikleri gördükçe derin derin içimizin sızladığını duyuyor ve yollarımızın vaktile tamamlanmadığı, şehirlerimizin bayındırlığı düşünülme-

diği, madenlerin işletilmediği, fabrikalar kurulmadığı... için eski devre boyuna lânet yağıdırıyoruz. Halbu ki o devir; yalnız yurdumuzda bu gibi eksiklikleri bırakmakla kalmamış, bizim özümüzü körletmeğe uğraşmıştır. Bu yönde yaptığı zarar ötekenden daha çok önemli ve daha acıdır.

O devir; bizim gözlerimize perde çekmiş, dilimizi bağlamış, düşüncemize çenber geçirmiş.. duygularımızı söndürmüş.. dolayısıyla gidişimizi ve huyumuzu bozmuştur.

Bu halerin neden ve nasıl olduğunu kısaca gözden geçirelim:

O devri yaşatan padişahlık idaresi bütün halkın gözü kapalı, dili bağlı ve anlayışı dar.. kalmasını istiyordu. Bu istek, halka karşı "siz görmeyiniz, anlamayınız!", biçiminde açıktan açığa söylenemezdi(.)bir hileye baş vurmak gerekti. Düşündüler ve en uygun çareyi, dine dayanmakta buludular. Bir takım softalar her yana yayıldı.

"Şöyle yaparsanız şu kadar sevap kazanır, böyle giderseniz en büyük günahı işlemiş olursunuz!..", diyerek işlerine geldiği gibi halkı yürüttüler.

Bir yandan padişahların asup kesme korkusu.. öte yandan sevap, günah saygısı.. Her kese göz açtırmadı, beş vakit namaz ile padişaha dua ödevinden başka şeyler de pek düşünülmedi. Ancak böylelikle idi ki: padişahlar; halkın

ekmek parasından keserek topladıkları paralarla saraylarında yüzlerce cariye ye altun saçtılar, onlar'a keyf çattılar, akla gelmez her çeşit rezaleti yaptılar. Öte yandan, sayısız softalarda; şeyh veya derviş adını talınarak tekye açtılar, efsun yaparak.. muska yazarak, yahut sırt üstü yatarak.. şunun bunun kazancı ile geçindiler. Bütün bu yolsuzlukları karşısında biz yine [padışahım çok yaşa] dnasını tekrarlıyor, softaların önünde diz çökerek öğütlerini dinliyorduk. Çünkü çok eskidenberi böyle görmüş ve körü körüne onlara bağlanmıştık. Bunlara karşı gözümüzün açılması, birdenbire ve kolaycaık olmadı.

Hepimizin bildiği şu misallar, devrim yolunda ortaya konulan yeniliklerin ne kadar yanlış düşüncelerle karşılandığını ap'açık gösterir :

1 — Padışahlık idaresinin yıkılması lüzumu ilk defa öne sürüldüğü vakit, bilgilerinin genişliği, düşüncelerinin sağlamlığı ile kendilerini ön safda tanıdığımız bir çok kimseler bile “ padışahsız devlet olur mu?..” diye ateş püskürdüler ve ellerinden geldiği kadar bu devrime engel olmaya kalkıştılar. Bunca kötülükleri meydanda iken padışahları yine başımızda tutmak isteyen o gibilere karşı nasıl oldu da hepimiz bir ağızdan bağırıpamadık.. acaba ne için bu derece açık bir hakikatı olduğu gibi göremedik? Padışahlık idaresinin kötülükleri bağışlanamaz bilecek gibi az...veya sezilip anlaşılamıyacak kadar gizli kapalı değildi,

2 — Medreseler kaldırılırken bu işe karşı niceleri dil uzattı. Basık tavanlı ve karanlık hücrelerinde gençlik çağının [10—15] yılını çürüten .. bunun yerine

[Nasara yansuru] yı çeküp uzatmaktan başka bir şey öğrenemeyen medreselerin tutulur yeri neresi idi?

3 — Tekyelerin kapatılması bir çoklarımızın hoşuna gitmemiştir. Softa yuvası ve tenbel yatağı olan tekeleri boyuna açık bulundurmak yurda ve memlekete ne kazandırdı?

4 — Şapka giyilmesi kabul edildiği sıralarda pek çokları içerlemiş, hatta bu harekete karşı ayaklanmak istemişlerdi. Şapka giyince dinden çıkacağını sanarak onu başlarına koymamaya karar verenler ve bu eksik düşüncülerinin cezası olarak kendi kedicilerini bir müddet evlerinde hapseyleyenler de görülmüştü. Fes gökten mi enmişti, müslüman olan illâ fes giyecek diye tanrıdan emir mi gelmişti, hangi sebeplerle fesin gayretini çekmiş.. Şapka giymekten o kadar kaçınmışlardı?

5 — Medenî kanunun yürütüldüğü, yeni harflerin kabul edildiği zamanlarda da gizli aşikâr birçok dedikodular yapılmış.. Kısacası : Bunlar gibi ortaya konulan her yenilik.. ilk sıralarda pek çoklarımızın aklına sığmamış, bir takımlarınca beğenilmemiştir.

Çünkü eski devirden gözlerimizi bürüyen sis, kafalarımızı karartan pas iyice silinmemiştir. Bundan ötürü doğru ile yanlış kendi kendimize seçemez olmuştuk.

Yanlışla doğruyu ayırd edememek.. hele, zararlıyı bilmeden faydalı sanmak.. tehlikelerin en acıklısıdır.

Ne yazık ki: bu gün bile ilerleme yolunda beş adım ötesini göremiyen, en açık hakikatları dahi dos doğru

kavriyamıyan zavallılar çoktur. Öylelerini, göremiyor, anlıyamıyor diye bizden ayırıp bir tarafa atacak değiliz.

Her gören ve anlıyan unutmamalıdır ki: Her fırsat düştükçe o gibileri aydınlatmak da kendilerinin borcudur.

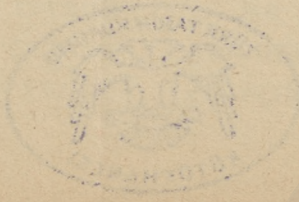
Ulus ve yurd sevgisini duyanlar, bütünümlü yükseltecek olan devrimi son hızla yapmaya çalışırlar.
“ Gerisi var,”

N. GÜRGÖZE

Yurttaş !

Soy adı almayı unutma, ihmal etme!. Yarın alırım öbürgün alırım diye savsaklama 2 Temmuz 1936 da günü bitiyor. Ondan sonra ad alıp tescil ettirmek güçtür. Fakat almamak mümkün değildir. Nasıl olsa bir soy adı alıp bunu nüfus kütüğüne yazdırmak mecburiyeti var. Şimdiden bu işi görürsen rahat edersin. çocukların ve evdeki bütün kadınlarında nüfuslarına geçirilmek şartile her kes soy adını alacak! Vakıt daralmıştır bu işi çabucak bitirmek lâzımdır !...

TURK TARİH KURUMU

MAHMUT ÇAKIROĞLU'DAN
ALINDI